

naj se daje od konca polfunta na dan, pozneje clo do 10 funtov; volam za pitati vsak dan 15 do 20 funtov.

Kadar se kostanj živini poklada, naj se ji dovelj piti daje, ker je kostanj tako imenovana vroča piča.

(Dalje sledi.)

Nektere povestice

od živinskih mazačev in mojstrov-skazov *).

Konjederec veljá večidel nevednim ljudém za perviga dohtarja v živinskih boleznih, — konjederka pa sloví večkrat tudi za dohtarco v človeških boleznih. Taka je pri nas, taka je drugod, ker se nikjer nevednih ljudi ne manjka. In ker konjederec in konjederka ne moreta vsiga umoriti, kar jima ravno pod roke pride, in ker je zdravilna moč dobrotljive natore velika, se večkrat pripetí, da se živina in človek — vkljub konjedercu in konjederki — ozdravita. In to pride potem konjedercu in konjederki v hvalo! Alj — pravijo zagovorniki konjedercov in družih mazačev — „ti možje so skušeni, se niso scer iz bukev, pa so se iz skušnjaj naučili, in le skušnja mojstra dela.“ Tudi mi pravimo, da skušnja mojstra dela, — ali kdo zamore pametne skušnje imeti? Tak gotovo ne, ki nima clo nobene podlage, na katero bi svoje skušnje vpiral, in po kateri bi zamogel vsakratne skušnje presoditi. Skušnje tacih mojstrov-skazov so zidovju enake, ki nima nobene podstave (nobeniga fundamenta). Kdor ne pozna natanjko posamesnih delov trupla, — kdor ne vé njih opravíl o zdravim stanu, — kdor ne vé razsoditi njih pomembe o bolnim stanu, kako se eno bolestno zamnje z drugim veže in od kod izvira, — kdor ne pozna moči mnogoverstnih zdravil, povejte nam: kakošne skušnje zamore tak človek imeti? koliko se je zamogel tak človek iz svojih skušnjaj naučiti in za druge bolezni posneti? Kolikor zamore slepec od barv soditi, toliko vé tudi tak človek brez zdravniških vednost od bolezin. Taka je tudi s podkovanjem, če se ga loti le po rokodelsko kovač brez zdravniških vednost. Poglejte kopita in noge konj po deželi, in prič imate povsod dovelj za naše besede!

Pa — bo kak zagovornik na dalje rekel — „saj tudi vam učenim zdravnikom večkrat kaj spodletí, marsikaka živina tudi pod vašimi rokami pogine.“ To je res, — ali to kaže, da še izučeni in skušeni zdravniki ne morejo vselej bolezin natanjko spoznati, ki so večkrat skrite; če se že taka umnim in pravim zdravnikom o živinskih kakor človeških boleznih godí, kaj morate po tem še le od konjedercov in mazačev misliti, kterim je vsaka bolezin v tamno noč skrita! In — ali mislite, da je vsaka bolezin ozdravljiva, čeravno se je natanjko spoznala? in da se da vsaka bolezin mahoma ozdraviti? včasih brez vse postrežbe?

Če ima človek le mervico zdravih možganov v glavi, bo lahko razsodel, da nobena reč se ne da brez učenja naučiti, zlasti pa taka ne, ki je tako čudno skrita, kakor je živinsko in človeško truplo.

V zdravniški vednosti ni in ne more biti nobenih samoučkov, ker samouk mora imeti vse reči očitno pred saboj, da vé presoditi, kako se bo en del k dru-

gimu prilegel, da bo prav, in da bo mogel to napraviti, kar misli. Taka pa ni v skritih životnih delih; enakšno znamenje od zunaj ima večkrat zlo različni notranji vzrok; tega ne bo nikdar zdraviteljsk samouk presodil, ampak po svoji glavi, kakor ravno kane, bo to storil, kar je enkrat od svojiga prednika vidil, ali kar je, če je sam po sebi mazaštvo začel, si sam izmislil ali kje bral, brez vednosti in presodka: ali bo to zdravilo tudi pri ti bolezni pravo.

Skušnje — pravijo ljudje in pravimo tudi mi — naredé mojstra; pa koliko skušnjaj (če bi tudi pametne bile kakor niso) zamore tak človek imeti? Le svoje — téh je pa šembrano malo! Nasproti pa je tak zdravnik, ki se je zdravniške vednosti učil, vse skušnje, ki so jih mnogi zdravniki celiga sveta skoz jezero in jezero lét storili, slišal, da vé, kaj se je poterdilo, kaj ne i. t. d.

Drugo pot bomo povedali nektere povestice.

Naznanilo

prihodnje izdaje noviga, občno-slovanskiga zraven tudi nemškiga, francoskiga in laškiga, in po dopustljivosti okoljšin tudi vesolniga ali celosvetniga alfabeta s priloženo kratko predlago samiga slovenskiga v poskušnjo.

Že davno so bile želje učenih Slovanov, de bi se, kakor vsi drugi narodi, tako tudi slovanske ljudstva v alfabetu in pisanju kadaj zedinile. Zakaj vsakimu, kteri od pismarije ali slovstva kaj znanja ima, je očitno, de od taciga zedinjenja povzdiga vsih vednost in znanj, in od tod obilniši omika in prebrisanost celiga naroda visi. — Le po pisaveih namreč se zamorejo vednosti in umetnije med ljudstvom razširiti. — Kdo pa si bo za pisanje, katero toliko truda in časa terja, prizadeval: ako vidi, de za svoje bukve, ktere bi pisati vtegnil, namesti po tisučih (tavžentih) še morebiti po sto bravcov dočakovati ne more! Le same molitevске bukve ali morde še kake kmetijske vsim potrebne bodo izhajale; take pa, ktere od vednost in umetnij govore, ki so le nekterim stanovam koristne, ali za višji omiko in prebrisanost naroda potrebne, ne bodo nikoli beliga dne zagledale. — In taka je še zdaj skoro pri vsih slovanskih odrodih, kteri vsak svoj lastni alfabet ali čerkopis rabijo, in ž njim svoje bukve in izdelke le za majhino število bravcov berljive ali čitljive, za vse druge Slovane pa, ki taciga alfabeta ne umejo, nerabne storé. Namesti de bi bukve, ki se pri njih ali pri nas izdajajo, blizo osemdeset milionov ljudi brati zamoglo, jih zamore skor večidel komaj po dva ali tri. — Kdo bo tedaj pri tacih ljudstvih od takošnih znanj in umetnij bukve pisal, za ktere se po navadnim od eniga miliona ljudi komaj po 50 ali 100 bravcov dočakovati zamore! Same zalage (Kosten) natisa bi se tako ne plačale. —

Čas je tedaj, de se vunder kadaj, in sicer pred vsim v alfabetu in pisanju zedinimo, če nočemo, de bi vsim drugim narodam na večno zadej hodili, in le drobtince poberali, ki od njih miz padajo.

Eno imenitno stopnjo naprej smo sicer v ti reči v zadnjih letih storili, kjer smo se Iliri in Slovenci v dovmi sedanjiga alfabeta s Čehi zedinili: to de to zedinjenje se le en manjši del slovanskiga naroda obseže, in alfabet je sam na sebi tako nepripraven in pomanjkljiv, de nikdar občni ali družni alfabet celiga slovanskiga naroda postati ne more.

Nepripravniga ga imenujemo zato, ker mu manjka za mnoge slovanske glasove lastnih čerk, namesti kterih si le s *sekircami* pomaga, ki čistost in

*) Po tem nadpisam bomo oznanovali ravnanje nevednih konjedercov in družih mazačev, ki se prederznejo živinski zdravniki biti, brez da bi se bili kterikrat umniga podkovanja in ozdravljanja živinskih bolezin učili, kterih spoznanje je večkrat še težavniši, kakor spoznanje človeških bolezin. Vse gospodarje, ki so po tacih mazačih škodo terpeli, prosimo, naj nam naznanujejo take prigodbe, da jih razglasimo v prid in podučenje pametnim gospodarjem.

lepoto natisa kazé, in pisanje skor pri vsaki besedi ovirajo; ker je zavolj njih vedno s peresam prenehati treba, de se zgornje znamja dostavijo.

Pa še temnejši stran tega alfabeta je njegova *pomanjkljivost*. Že samo za slovenski jezik mu manjka *treh*, za vse slovanske narode vkupej pa *pet glasnikov*, kateri se ne morejo s pikami ali sekircami namestiti, brez de bi se povdarkam prostor ne odtegnil. — Zunaj teh glasnikov pak mu manjka za vse slovanske narode še *devetnajst soglasnikov*, zmed katerih se nekteri s samimi nadznamki clo zaznamovati ne morejo; in če bi bilo vse ž njimi pisati mogoče, bi se namesti ene verste skoraj vedno po dve pisati in brati mogle.

Debotedaj zedinjenje v alfabetu in pisanji vsim Slovanam mogoče, mora občni slovanski alfabet za vsak glas svojo lastno enojno in z latinškim alfabetam popolnoma spovzetno čerko imeti. — In tak alfabet upamo o kratki dobi na svitlo dati.

Pređen pak se to zgodí, damo v dokladi pričujočiga naznanila zgol slovenski alfabet v trojni zberí novih čerk v spregled; in želimo, de bi ga Slovenci in vsi drugi Slovani dobro presodili in poskusili. — Če bo, kakor upamo, po splohni razsoji raben in pripraven najden; bomo, kmalo ko bo mogoče, celiga slovanskiga in ž njim tudi nemškiga, francoskiga in laškiga na svitlo dali; in če bodo okoljšine pripustile, mu tudi *vesolní ali celosvetní alfabet* (Universal- oder Weltalphabet) pridružili, kateri s slovanskim vred sedem novih alfabetov obseže, in potim takim vsim narodam in jezicam cele zemlje zadostvati zamore.

Ker je to naznanilo z doklado slovenskiga alfabeta v poskušnjo ne le Slovincam, ampak tudi vsim drugim Slovanskim narodam in verh tega tudi Nemcam, Francozam in Laham namenjeno: je moglo potim takim v nemškem jeziku pisano biti, in se dobí v Ljubljani v gosp. Kleinmeyrovi bukvarnici pod naslovom: „Ankündigung eines allgemeinen slavischen zugleich deutschen, französischen, italienischen und eventuell auch eines Universal- oder Welt-Alphabetes mit Beigabe eines Brevimanu - Vorschlages des slovenischen Alphabetes, als Probe.“ Velja skamnopisno polo (lithogr. Vorschl. Tabelle) vred nezvezano 40 kr. mehko zvezano 43 kr.; v začetku mesca velikiga serpana (augusta) pak nastopi štacunska cena po 1 gold. —r.

Vošilo o pevskih rečéh.

Ganljivo je v petju slišati pobožne trume romarjev, ko se bližajo cerkvi na Bleškim jezeru. Tudi v cerkvi se združeno petje vsim romarjem znanih pesem, brez orgelj, milo glasi. Večkrat pa pride z romarji tudi kak orgljarsk mojster skaza, kateri se jim vsili, da naj z orgljami petje spremlja. Pa sedaj je vse drugač. Orglje kričé tako glasno, da človeka ušesa bolé, petje se sploh v vpitje spremeni, pa se vender pri vsim tem le malo besed razume. Posebno mi pa hudo pride, kadar slišim v takim združenim vpitju g. Potočnikove pesmi z lepimi g. Riharjevimi napevi tako krožiti, da niso več pervim podobne. Toraj očitno željo razglasim: naj bi se te lepe pesmi le od takih pevcov pele, kateri vender enmalo zapopadka v petju imajo; — naj se nihče ne postopi orgelj, ki z orgljami le petje morí, — in za splošno ali združeno petje pa naj se ljudem le bolj znane pesmi odmenijo, da lepe pesmi svojo lepoto obderžé. Pri Jezeru 18. rožnika 1851. J. P—l.

Novičar iz slovenskih krajev.

Xp. Iz Celja. *) 14. rožnika je stal pred porotno sodbo Jože Weiss, 23 let star kmečk fant iz Št. Kunigunde, obdolžen hudodelstva ropa. Zvedši iz govora nekiga znanca, Ruedla po imenu, da ima denarja pri sebi, ga je pričakal na neki cesti, po kateri je priti mogel; ga je ondinapadel, mu na persi pokleknil, in ker je vpil, ga je nekterikrat po glavi mahnil; ko mu je žepe preiskal, pa nič najdel (kakor je sam obstal) ga je izpustil. Ruedel je terdil, da mu je bilo 6 krajc. vzeti, ki jih je v jopiču imel. Porotniki so Weissa dopernešeniga hudodelstva ropa „kriviga“ spoznali, in sodniki ga po tem na 4 leta v teško ječo obsodili.

15. rožnika je prišla pred sodbo neka prigodba, ktera očeta in materam kaže, kako nevarno je enimu otroku prednost pred družimi dajati, ker zanemarjeni se večkrat hudo mašuje. Martin Einfalt 25 let star sin nekiga kajžarja iz Pakovš pri Slovenji Bistrici nam je izgled tega. Zanemarjen v izreji se je vlačugarskiga življenja navadil, in je namesto dela okoli pijančeval; večkrat se je tudi noriga delal. Brata, kateri je po očetu, kakor je Martin vedno terdil, zemljiše veliko predober kup dobil, in se tako v dedšini prikrajšaniga menil, je tako sovražil, da mu je 22. sušca l. l. bil, kakor je sam obstal, pohištvo zažgal, kateriga škoda z dvema bližnjima kajžama vred, je bila na 1500 fl. cenjena. Popožigu je pobegnil. Poleg tega je bil še tatvine 32 fl. obdolžen. Porotniki so ga zdrave pameti „kriviga“ spoznali; na to je bil za 8 let v hudo ječo obsojen. — Obe ti obravnavi je vodil g. predsednik Rak po tolmaču v nemško-slovenskim jeziku. Veselo začudenje pri vsih pričujočih pa je obudil za državniiga zastopnika tu sém poslani derž. pravdnika namestnik g. Janez Fras, mlad nadepoln Slovenec, ki je ravno tako krepko in prepričljivo kakor gladko govoril. Zagotovil nas je, da bo, ako na višji poklic zopet k porotam v Celje pride, bo v materinskem jeziku govoril v porotah slovenskih zatožencov. Tu se ne moremo vprašanja zderžati. Zakaj nek mora bistroumen Slovenec na Nemškim službo imeti, Nemci pa brez znosti slovenskiga jezika se med Slovenci vkvarjati?! Radi bi zvedili vganjko te zastavice.

Za tem so stali pred poroto 3 mladi prederzni hrusti Pavlovič, Gerbič in Černkovec iz Horvaškiga, delavci na železnici pri Zidanim Mostu in tovarši velike roparske derhali, obstoječe iz 20 — 25 tacih tolovajev, ki Štajarsko in Krajnsko že več časa strahujejo in ropajo. Da bi varen roparsk berlog dobili, se je eden teh tolovajev nekimu delovódu (Parthieführer) zaupal in ga za odkaz taciga zavetja naprosil. Poštení mož pa jih je izdal in 6 so jih zasačili. Obdolženi so bili 3 ropov, perviga so dopernesli majnika 1849. léta nad Goršekam in Maljekam blizo Litije na Krajnskim, kjer so gospodarja ponoči strašno napadli, da je ometen obležal, gospodinja pa se je mogla vsred izbe na tla vleči, scer so ji žugali meso kosama s trupla porézati, ako jim vse gotovine ne da; škoda je bila na 200 fl. cenjena; poleg tega pa so tudi 17 žepnih ur, ki so bile za popraviti tukaj, poropali. Drugi rop so dopernesli ponoči 12. julija 1849 pri kmetu Merzlaku v Št. Jurju, kjer je 10 teh tolovajev njega, njegovo ženo in staro mater strašno mučilo; rop je znesel 128 fl. Tretji rop je bil 19. julija 1849 v Laških toplicah pri kovaču Sitarju, kamor se jih je nek 15 pritéplo, ki so kovača in kovačico hudo mučili in jima 36 fl. vzeli Gerbič in Pavlovič tajita te hudodelstva, ali nju tovarši, kakor tudi obropani, ki so Pavloviča za narozovitnišiga trinoga popisali, terdijo enoglasno nju

*) Poslani potopis pride kmalo na versto.